Sist ajourført 8. november 2019

KOSTRA-skjema 20Miljo ("Miljøforvaltning"). Veileder for kommuner 2019

NB! Gjelder rapportering for rapporteringsåret 2019

Viktig!

Fra 1. januar 2020 er en rekke kommuner slått sammen til større enheter.
Dette rapporteringsskjemaet gjelder imidlertid for den kommunestrukturen som gjaldt i 2019.
For å kunne speile utviklingen i kommunene i tida for sammenslåingen, og for å kunne etablere tidsseriedata for de nye kommunene bakover i tid, er det uomgjengelig viktig at de nye kommunene er nøye med å rapportere for alle kommunene slik de var i 2019.

Generelt

Skjemaet er utarbeidet av KOSTRAs arbeidsgruppe for planlegging, byggesaker og miljø. Arbeidsgruppa består av representanter for Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), Klima- og miljødepartementet (KLD), Miljødirektoratet, Riksantikvaren (RA), Kartverket, Helsedirektoratet (HD), Direktoratet for byggkvalitet (DiBK), Kommunenes sentralforbund (KS) og Statistisk sentralbyrå (SSB).

Innholdet i skjemaet er i all hovedsak det samme som for året før. Endringene består i:

1. Det er lagt inn et nytt innledningsspørsmål til bolk C; (Motorferdsel i utmark) om kommunene faktisk har behandlet søknader om dette i rapporteringsåret.
   Hvis svaret på spørsmålet er «nei», blir bolk C ikke åpnet.
2. Beregnede felt for «Antall dispensasjoner gitt tidligere som ble ugyldige i løpet av rapporteringsåret» (tidligere spørsmål 3b om motorferdsel i utmark) er tatt ut. De beregnede dataene var ikke tilstrekkelig pålitelige.
3. Som følge av det, har vi tatt bort muligheten til å korrigere de forhåndsutfylte fjorårstallene (spørsmål 3a).
4. Det er lagt inn to nye spørsmål om fastsetting (ja/nei og lengde) av snøscooterløyper i utmark (spørsmål C5), i kolonnene:
   b. Iht. bestemmelser om nasjonal forskrift om isfiskeløyper (gjelder for hele landet). Kolonne b.
   c. Iht bestemmelser om særskilte løyper for i utmark og på islagte vann, for kommuner i Nord-Troms og Finnmark. Kolonne C.

   Funksjonelt fungerer disse kolonnene identisk med kolonne a.

Funksjonalitet

- I stedet for å måtte fylle ut mange felter (og flere med siffer 0), legges det opp til at man ved å fylle ut hovedtall (summer, aggregater), får åpnet flere felter for mer detaljert utfylling.
  Se boksene på neste sider om henholdsvis
  * ***«Manøvrering» og***
  * ***««Kontroller og feilmeldinger ved utfyllingen»***

  Formålet med dette er:

1. En enklere utfylling: Man går fra oversikt til detaljer og fyller ikke ut flere felter enn man har tall for. Og dersom hovedtallene er 0, er rapporteringen på området ferdig.
2. Bedre kvalitet i utfyllingen:
    - Hovedtallene fylles ut først
    - Hovedtallene og detaljer blir kontrollert og avstemt mot hverandre.

- Hvis man ikke vet svaret på et bestemt spørsmål, skal man *ikke skrive noe i feltet*.

- For noen få felter er det lagt inn opplysninger om hva kommunen rapporterte siste året.

SSB er takknemlig for tilbakemeldinger på dette og forslag til forbedringer. Bruk kommentarfeltet i slutten av skjemaet.

Merk:

- *Skjemaet er utarbeidet på både bokmål og nynorsk.*
- *Veiledningen finnes bare på bokmål.*
- *Store deler av veiledningen er også tilgjengelig i skjemaet, på såkalte «infoknapper». Disse er bare på bokmål.*
- *Skjemakontrollene finnes også bare på bokmål.*

Utfylling

Det fylles ut ett skjema per kommune. Rapportering for bydel/distrikt er ikke aktuelt for skjema 20 Miljøforvaltning.

Skjemaet er tydeliggjort med hensyn til hvilke felter som skal fylles ut eller ikke.

1. Felter til ordinær utfylling: Dette er felter som normalt kan og fortrinnsvis **skal** fylles ut. Disse feltene er vist på vanlig nøytral bakgrunn. Se forklaring nedenfor.

   Noen få av disse feltene er obligatoriske, slik at skjema ikke kan sendes inn med mindre feltene er fylt ut med et godkjent innhold. Obligatoriske felter har ingen særskilt markering, men det blir gitt en tydelig feilmelding; «Feltet må fylles ut», før skjema kan sendes inn. Dette gjelder spørsmål 5 i bolk C om «Motorferdsel i utmark».

2. Felter som må fylles ut under særlige vilkår: Dette er felter som skal fylles ut bare dersom særskilte betingelser er oppfylt, eksempelvis dersom det er svart «Ja» på et inngangsspørsmål, eller et overordnet spørsmål har en verdi større enn 0 - null. Disse feltene har en lysere grå fargetone i bakgrunnen. Se forklaring nedenfor.

3. Felter som ikke kan fylles ut (summeringer, beregninger mv.). Disse feltene har en mørkere grå fargetone i bakgrunnen.

Om punktene 2. og 3. kan du også se i skjemaet, bolk A.

MERK: Det er stor forskjell på om det ikke har vært aktivitet innen et saksområde, eller om aktivitetsnivået er ukjent. For å få fram tydelig informasjon om dette, gjelder følgende regler for utfyllingen:

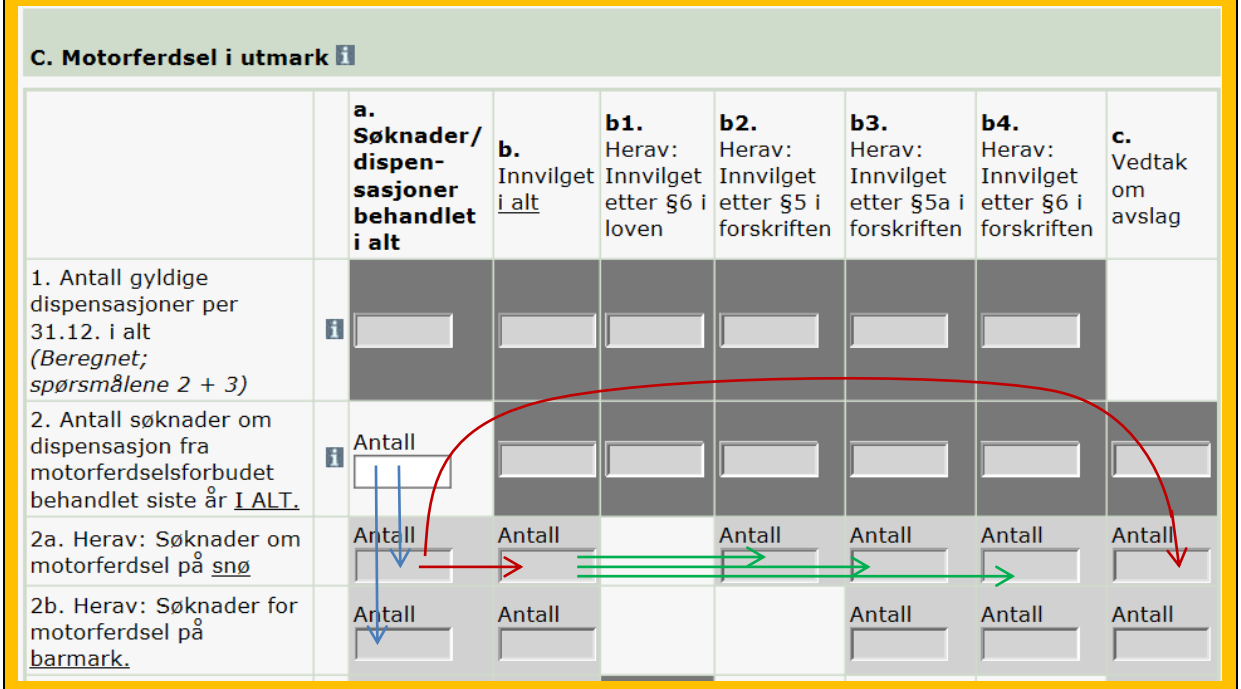
- Feltene skal så langt som mulig fylles ut.

- Hvis det ikke har vært forekomster av en bestemt kategori i et obligatorisk spørsmål, skal det fylles ut med **tallet 0** (null).
- Dersom kommunen av ulike årsaker ikke vet svaret på et spørsmål som ikke er obligatorisk, skal feltet (feltene) ***ikke*** fylles ut. Se også de neste sidene.

Manøvrering

SSB og partene i KOSTRA-samarbeidet ønsker så god og sikker, og så detaljert informasjon som mulig, men først og fremst hovedtallene. Derfor er det lagt opp slik at man fyller ut hovedtallene først, og detaljene i den grad de finnes tilgjengelig.

Eksemplet nedenfor er et utdrag fra skjemabolk C «Motorferdsel i utmark». Her er det vist at når det fylles ut med tall større enn 0 i et felt, så vil det føre til at felt som innholdsmessig henger sammen med det utfylte feltet, åpnes for skriving.

I eksemplet over er det fylt ut at det har vært behandlet et antall dispensasjonssøknader fra loven.

- Dette medfører at spørsmålene 2a – 2d åpnes for datainnlegging (**blå piler**).
  - ➢ Dersom tallet i spørsmål 2a, kolonne a er større enn 0, åpnes det for å fordele dette tallet i spørsmål 2a, kolonnene b og c (**røde piler**).
    - Og dersom tallet i spørsmål 2a, kolonne b er større enn 0, åpnes det for å fordele det tallet igjen på kolonnene b1, b2 og b3 (**grønne piler**).

Tilsvarende logikk i en enklere variant er gjennomført for:

1. spørsmålsbolk B
2. spørsmål C5 → C5a
3. spørsmål D4 → D4a.

Det er lagt inn noen kontroller på åpenbare urimeligheter, for å bistå i at tallene blir mest mulig korrekte.

Kontroller og feilmeldinger

I skjema er det lagt inn flere kontroller. Dersom utfyllingen av skjema er fullstendig og helt «etter boka», skal du ikke merke noe til disse.

Kontrollene sjekker om felt er fylt ut, og om opplysningene er konsistente.

Feilmeldinger oppstår imidlertid ved flere mangler eller feil:

- Ved manglende utfylling av skjemafelter.
- Ved inkonsistens mellom skjemafelter som har en logisk sammenheng.
- Ved åpning av en ny skjemabolk etter at en annen er kontrollert!
  Kontrollene sjekker hele skjemaet, også de delene som ennå ikke er utfylt.
  Kontroller som slår inn før feltet er fylt ut, må du se bort fra.
  ***Vi anbefaler** å fylle ut hele skjemaet så komplett som mulig **før** kontrollknappen tas i bruk.*

Kontrollene og feilmeldingene skal være til hjelp ved utfylling av skjema, for å sikre en best mulig kvalitet. Feilmeldingene er en pekepinn på at noe kan være manglende eller galt utfylt. Feilmeldingenes hensikt er å bidra til sikrere tall fra kommunen, og mindre tidsspille til dialog mellom SSB og kommunen i forbindelse med revisjonsmerknader.

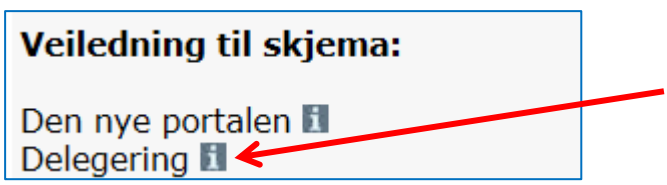
Feilmeldingene vil imidlertid av og til komme i konflikt med prinsippet om at kommunen bare skal fylle ut tall når de vet svaret på et bestemt spørsmål, og la feltene stå blanke når man ikke vet. Når kommunen **ikke** har sikker kunnskap i forhold til tallet som etterspørres, og feilmeldingene slår inn med spørsmål om utfylling, må man derfor se bort fra disse feilmeldingene og sende inn skjema slik det er.

Feilmeldingene som kontrollerer tall og beregninger kommunen har gjort, vil ikke skille mellom store og små avvik. Kommunen må vurdere om det er gjort feil ved innlegging av data, og om disse feilene i så fall er så små at de kan passere.

Det er bare feilmeldinger gitt med **rød skrift** som hindrer innsending av skjema, se forsiden av skjemaet.

***HVIS** det kommer flere feilmeldinger på én skjemabolk, vil man kunne oppleve at det er vanskelig å vite hvilke feilmeldinger som gjelder hvilke felter. Et triks da er å føre markøren bort til ett av skjemafeltene med feil, **men uten å klikke på feltet**. Da vil feilmeldingen bli synlig en kort stund til høyre og nedenfor markøren, og det blir enklere å orientere seg om hva feilen gjelder.*

Tips: Skjemaet spenner over flere problemstillinger. Dersom det er behov for det, kan utfyllingen av skjemaet ***delegeres elektronisk*** til andre fagfolk i kommunen. Hvordan dette gjøres, er beskrevet på nyhetssiden til KOSTRA-innrapporteringen (https://skjema.ssb.no/User/UserNews.aspx), der det midt på siden er lagt inn en «info-knapp» om hvordan man kan delegere utfyllingen av særskilte skjemabolker:

Veiledning

Konkret veiledning er tilgjengelig på i-knapper ved siden av en rekke av spørsmålene i skjemaet.
Hele veiledningsdokumentet er tilgjengelig som pdf-dokument ved siden av tittelen øverst på skjemaet.

Fylkesmannen skal hjelpe kommunene med KOSTRA-rapporteringen.
Ytterligere veiledning kan hentes fra http://kostra.dep.no.

B. Rekreasjon og friluftsliv

Generelt
For alle spørsmålene skal det rapporteres både totaltall i kommunen og hvor stort antall / stort areal som er underlagt kommunalt driftsansvar.

Rapporteringen gjelder omfanget ved årets slutt.

Det anbefales at kommunen gjør en avgrensing på kart/digitalt kartverktøy, med tallfesting av arealene, og at denne avgrensingen arkiveres til bruk ved neste rapportering. Avgrensingen må oppdateres når det skjer endringer i marka.

Funksjonalitet

Kolonne a (spørsmålene 1 og 2) er forhåndsutfylte og kan ikke skrives i.

Det sjekkes om tallene i kolonne b er større enn kolonne a. I så fall får kommunen et kontrollspørsmål til vurdering.

Dersom tallene i kolonne b (I alt) er større enn 0, åpnes det for å skrive inn tall i kolonne c (Herav: Med kommunalt driftsansvar).

Tabellkolonnene

a. Potensielt tilgjengelige områder, forhåndsberegnet i SSB.
For spørsmål 1 og 2 har SSB gjort forhåndsberegninger av leke- og rekreasjonsarealer ut fra kommunale kart og eiendomsregistre. Disse danner grunnlaget for forhåndsutfyllingen i kolonne a.

For de forhåndsberegnede tallene fra SSB gjelder følgende:

- De er gjort etter en standardisert metode, og gir sammenlignbare tall for alle kommuner uansett størrelse.
- Beregningene er gjort bare for tettsteder, ikke for områdene utenfor.
- Områdene er beregnet som sammenhengende arealer på en eller flere eiendommer som er uten bygninger.
- De siste tallene er – som i fjor – for 2016.

I utgangspunktet er SSBs beregninger å betrakte som et minimumstall, fordi nedre grense for rekreasjonsareal er satt så høyt som 5 dekar. Forventningene er derfor at kommunene kan rapportere minst det samme arealet, men gjerne større. I motsatt retning kan kommunen inkludere arealer som SSBs beregningsmetodikk plasserer utenfor tettstedsgrensa. Kommunene oppfordres til å fylle ut feltene med tall som man mener er riktige lokalt.

Det er satt inn kontrollspørsmål i form av en feilmelding i skjema dersom kommunene rapporterer et mindre tall enn forhåndsberegningene fra SSB tilsier, men kommunene kan velge å se bort fra denne meldingen.

Merk:
De beregnede leke- og rekreasjonsområdene ble 21. desember 2016 lagt ut som visning på SSBs kartportal (http://kart.ssb.no/), se SSBs hjemmeside helt nede til venstre (nyere beregnede tall er ikke tilgjengelige for 2018-rapporteringen)**. Ved å klikke på temaet «Rekreasjonsareal» i menyen (nest nederste valget) og zoome deg inn får du fram kartet som er grunnlag for beregningene.**

Merk at rekreasjonsarealer inntil 300 meter utenfor tettstedene er vist på kartene. Statistikken derimot gjenspeiler arealet innenfor tettstedsgrensene.

Om grunnlaget for kartene
Arealklasser som inngår i SSBs beregninger, er skog, åpen fastmark, våtmark, bart fjell, grus- og blokkmark, park- og idrettsområder jf. SSBs standard for klassifisering av arealer til statistikkformål:
(http://stabas.ssb.no/ClassificationFrames.asp?ID=8372001&Language=nb) eller
(http://www.ssb.no/klass/#/klassifikasjoner/118)

Nærmere om spesifikasjonene:

- Lange restarealer inntil trafikkerte hovedveier er fjernet.
- Områder avsatt til idrettsformål er ikke med i beregningene.
- Grøntdrag og turvegområder kan falle både utenfor og innenfor SSBs beregninger, avhengig av arealets beskaffenhet og utforming: Lange, smale områder uten vesentlig bredde vil bli regnet som transportområde av en eller annen karakter og falle utenfor beregningene.
- Det *kan* være feil i kartgrunnlaget som medfører at områder blir regnet som potensielle leke- og rekreasjonsarealer, men egentlig er i bruk til noe annet.
- Det er satt en nedre størrelsesbegrensning på 5 dekar.
- De nyeste beregnede tallene fra SSB er per 1. januar 2016.

Om tettsteder og beregning av tettstedsareal:
Avgrensningen av tettsteder har relevans i forbindelse med fastsetting av hvilke leke- og rekreasjonsområder som skal være med i rapporteringen, og hvilke som har mer karakter av nær(tur)terreng og som ikke skal tas med i rapportene.

Som **tettsteder** regnes husklynger som samlet har minst 200 innbyggere. Grensen mellom tettsteder og omlandet går der avstanden mellom husene overstiger 50 meter. Kart laget på grunnlag av denne definisjonen finnes to plattformer:

1) Innsynsløsning som ikke krever programvare: http://kart.ssb.no/
2) Kart som krever nedlasting og GIS-programvare: http://www.ssb.no/natur-og-miljo/geodata.

SSB sin metode for tettstedsavgrensning og avgrensning av ulike arealbruksområder innen tettsted går i korthet ut på å ta utgangspunkt i eiendomsgrensene:

- Eiendommer av normal størrelse med bygninger i, er ikke regnet som potensielle friluftsområder.
- Større eiendommer med mye ubebygd areal og eiendommer uten byggverk derimot er regnet som potensielle friluftsområder.

Mer om tallene finner og dokumentasjon av metoden finner du i dokumentasjonen om SSBs metodebruk for å beregne rekreasjonsareal: http://www.ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/arealrek/hvert-2-aar/2014-12-04?fane=om#content.

Kartgrunnlaget som danner basis for tallene er ikke klargjort for publisering nå, men vil bli lagt ut før rapporteringsfristen til KOSTRA.

b. I alt
Her skal kommunen etter beste evne fylle ut tall til de ulike spørsmålene.

Kildene for tallene kan være kommunale kart, journalførte vedtak o.l. – eller – for spørsmål 1 og 2; SSBs beregninger.

c. Herav: Med kommunalt driftsansvar
Dette skal bare fylles ut dersom det er rapportert tall større enn 0 i kolonne b.

Med kommunalt driftsansvar menes at kommunen har det overordnede ansvaret for vedlikehold og skjøtsel av leke- og rekreasjonsarealet, enten dette ligger på privat (eller statlig) grunn eller kommunal grunn. Kommunen kan sette bort den operative driften til andre aktører etter avtale ev. godtgjøring. Dersom det er inngått en slik avtale, har kommunen det overordnede ansvaret, og det rapporterte tallet må omfatte alle områder som slike avtaler gjelder for.

Det forventes at kommunen kjenner til omfanget med kommunalt driftsansvar. Tallet i kolonne c kan ikke være større enn tallet i kolonne b.

Tabellradene

1. Areal av leke- og rekreasjonsområder ***innenfor tettsteder***
Dette gjelder leke- og rekreasjonsarealer innenfor tettstedsbebyggelsen (områder utenfor tettstedet skal dermed ikke regnes med).

I spørsmål 1, kolonne b, oppgis ***arealet*** (antall dekar) som er regulert eller på annen måte avsatt eller opparbeidet til formålet, slik som parker, lekeplasser, nærmiljøanlegg, uteanlegg ved barnehager, skoler, boenheter og offentlige institusjoner, samt mindre naturområder som ligger i tilknytning til boligområder (såkalte 100-meterskoger).

Merk at:
- Private hager skal ***ikke*** regnes med.
- Leke- og rekreasjonsarealer skal ***ikke*** omfatte ordinære idrettsanlegg til organisert aktivitet.

Vi ber kommunen om å fylle ut tall i kolonne b for spørsmål 1, enten kommunen har slike rekreasjonsarealer eller ikke. Dersom kommunen ikke har eget tallgrunnlag, vil vi tilrå ett av to:

1. bruk forhåndsberegningene fra SSB dersom dette virker å gi gjenkjennelige tall
2. Hvis kommunen ikke kjenner seg igjen i tallet fra SSBs beregninger eller ikke har tall for rekreasjonsarealer, settes feltet blank.

2. Antall leke- og rekreasjonsområder ***innenfor tettsteder***

Det skal oppgis ***antall områder*** for lek og rekreasjon i tettsteder og byer. Avgrensningen er som i spørsmål 1a.
Vi ber kommunen om å fylle ut tall i kolonne b for spørsmål 1, enten kommunen har slike rekreasjonsarealer eller ikke. Dersom kommunen ikke har eget tallgrunnlag, vil vi tilrå ett av to:

1. Bruk forhåndsberegningene fra SSB dersom dette virker å gi gjenkjennelige tall
2. Hvis kommunen ikke kjenner seg igjen i tallet fra SSBs beregninger eller ikke har tall for rekreasjonsarealer, settes feltet blank.

3. Antall rekreasjons- og friluftslivsområder tilrettelagt etter prinsippene om universell utforming
Det er en forventning at alle kommuner har tilrettelagte rekreasjons- og friluftsområder etter prinsippene for universell utforming. Hvis slike områder ikke finnes, sett tallet 0. Dersom kommunen vet at slike områder finnes, men de ikke er kartlagte eller man ikke vet omfanget av dem, må feltet settes blank.

Generelt om universell utforming:
Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan benyttes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. Tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelser er sentralt.

Samfunnsskapte hindringer kan gi dårligere vilkår for utdanning, arbeid og aktivt sosialt liv for personer med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen har valgt å legge strategien universell utforming til grunn i arbeidet for å oppnå mest mulig like vilkår.

Hvordan kommunene kan ivareta den overordnede målsetningen om bedret tilgjengelighet i sin arealplanlegging er utdypet i Rundskriv T-5/99 B "Tilgjengelighet for alle" (http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rundskriv/1999/t-599-b-tilgjengelighet-for-alle-.html?id=108439).
Se også:

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets hjemmeside «Nytt om universell utforming» (https://www.bufdir.no/Uu/nytt/)
- NOU 2005: 8 Likeverd og tilgjengelighet (https://www.regjeringen.no/contentassets/e2361e34e995496589470336829751cc/no/pdfs/nou200520050008000dddpdfs.pdf)
- St meld nr. 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer (https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-40-2002-2003-/id197129/)

Med tilrettelegging etter prinsippene om universell utforming menes i denne sammenheng at stigningsgrad, bredde, sikring og overflate på atkomst- og gangveier er slik at de kan benyttes av bevegelseshemmede som bruker rullestol og av orienteringshemmede.

For at et område skal kunne telles med, må atkomst/innfallsport og gangveier / stinett inne i området være tilrettelagt. Et område skal regnes med selv om ***ikke hele*** området er tilgjengelig for bevegelses- og orienteringshemmede pga. bratt eller sterkt kupert terreng eller vernehensyn, men at de deler av området som lar seg tilrettelegge med en hensiktsmessig ressursbruk, faktisk er tilrettelagt.

I tillegg kreves det at:

- Områdets hovedattraksjon er tilgjengelig dersom området har dette. I et område hvor hovedattraksjonen f. eks. er en badestrand, skal badestranden være tilrettelagt.
- Dersom parkeringsplasser, toalett mv. finnes i området, skal disse kunne brukes av personer med nedsatt funksjonsevne.

Statens kartverk har utarbeidet veileder for kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming i tettsteder og i friluftsområder (http://www.kartverket.no/geodataarbeid/Universell-utforming/Veiledere-for-kartlegging/).

4. Samlet lengde av turveier, turstier og løyper tilrettelagt for ***sommerbruk***:
Det er en forventning at alle eller langt de fleste kommuner har turveier, turstier og løyper tilrettelagt for sommerbruk.

- Hvis slike turstier likevel ikke finnes, sett tallet 0.
- Hvis kommunen ikke vet hvor mye turstier m.m. som den har, settes feltet til blank.

Om spørsmålet
Hensikten med spørsmålene er å gi en indikasjon på omfanget av kommunal satsing når det gjelder tilrettelegging for rekreasjon og friluftsliv i og utenfor tettsteder.

Her inngår turstier og løyper som er tilrettelagt for allmenn ferdsel, enten ved grusing, rydding, merking (for eksempel stier oppmerket av DNT), lyssetting med mer. Videre forutsettes det at turstiene og løypene skjøttes/vedlikeholdes i den grad som er nødvendig for å opprettholde standard.

OBS: Gang- og sykkelveier bygget for å skille trafikanter og gi tryggere ferdsel skal ***ikke*** medregnes. Dette rapporteres på skjema nr. 24 Samferdsel. Heller ikke atkomstveier til boliger skal medregnes.

5. Samlet lengde av ***skiløyper*** som er planlagt ***maskinpreparert*** under normale snøforhold
Det er en forventning at svært mange norske kommuner har tilrettelagte skiløyper, som kan maskin-prepareres når snøforholdene tilsier dette.

- Hvis slike skiløyper ikke finnes, sett tallet 0.
- Hvis kommunen ikke har sikker kunnskap om hvor mye skiløyper som den har, settes feltet til blank.

Spørsmålet dreier seg om løyper for skitur og treningsanlegg for langrenn, men ikke alpinanlegg, anlegg for snowboard og lignende.

Lengden som skal oppgis er løyper som er planlagt eller forventet preparert, gitt noenlunde normale snøforhold. Dersom det ikke er noen plan for dette, kan en oppgi hva som faktisk ble preparert. Dette skal inkludere alle de faste avmerkede og/eller kartfestete kjørte skiløypene, uavhengig av løypestandard.

Alle løyper som rutinemessig kjøres opp bare til vinter- og påskeferien, ev. til noen helger (vanlig i fjellkommuner) skal også inkluderes. Rapporteringen gjelder (kolonne b) uavhengig av hvem som preparerer løypene, så lenge de er til allmenn benyttelse. For kolonne c gjelder det som kommunen har et overordnet ansvar for, se beskrivelsen over.

Dersom løypene krysser kommunegrensene, er det bare kommunens andel av dette løypenettet som skal regnes med.

C. Motorferdsel i utmark

Om rapportering av motorferdsel i utmark

Begrunnelse for spørsmålene om motorferdsel:
Hensikten med spørsmålene er å danne et bilde av omfanget av den motoriserte ferdselen, for dermed å kunne få et inntrykk av slitasje og belastning på naturmiljøet og friluftslivet.

Formålet med motorferdselloven (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82) er "*ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen*".

Rapportering fra kommuner er pålagt i henhold til § 7 i Nasjonal forskrift til motorferdselloven (nytt siste ledd) (http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1988-05-15-356/§7).

Omfang og klassifisering
Spørsmålene gjelder saksbehandling:

- etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag 10. juni 1977 nr. 82 (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82)
- og den nasjonale forskriften (http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1988-05-15-356).

Spørsmålene gjelder alle former for motorisert ferdsel i utmark (motorkjøretøyer, motorfartøyer og luftfartøyer).

Bestemmelser i gjeldende lovverk:

- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag 10. juni 1977 nr. 82 (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82)
- Nasjonal forskrift til motorferdselloven (nytt siste ledd) http://lovdata.no/lov/1977-06-10-82/§6)
    - § 6 i loven (tillatelser etter søknad): http://lovdata.no/lov/1977-06-10-82/§6
    - § 5 i forskriften: http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§5
    - § 5a i forskriften: http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§5a (ny kolonne i skjemaet)
    - § 6 i forskriften: http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§6

Nytt av året er at dispensasjoner for motorferdsel skal fordeles på henholdsvis snø, barmark, vann og luft (landingstillatelser). Dersom en og samme søknad inneholder dispensasjon for kjøring på flere av disse naturtyper, skal alle aktuelle typer angis. *Det betyr at summene av spørsmålene i radene 2a – 2d kan bli høyere enn tallet som er oppgitt i spørsmål 2.*

Noen kommuner oppgir at de har etablert lokale forskrifter for motorferdsel i utmark, som de ev. kan dispensere fra. Det skal imidlertid ***ikke*** rapporteres dispensasjoner fra disse forskriftene. (Sentrale myndigheter skal ha tilgang til selve de lokale forskriftene via Lovdata).

Funksjonalitet
Manøvreringene er beskrevet og illustrert innledningsvis i veiledningen.

I tillegg til felt som krever utfylling, kommer flere skrivebeskyttede beregningsfelt:

- Spørsmål 1, om antall gyldige dispensasjoner ved årets utgang, er et resultat av summeringer av spørsmål 2 og spørsmål 3.
- Spørsmål 2 kolonne b – c er summer av spørsmålene 2a til og med 2d.
- Spørsmålene 2c og 2d for kolonne b1 er kopi av samme spørsmål for kolonne b. Det skyldes at det bare er én hjemmel som kan gi dispensasjonsadgang.
- Spørsmål 3, kolonne b, er en sum av spørsmålene fra 3b1 til 3b4.
- Spørsmål 3a er forhåndsutfylt med tall fra rapporteringen for året i forvegen.
- Spørsmål 4, kolonne b2, er en kopi av samme spørsmål i kolonne b. Dette for å tydeliggjøre at det bare er motorkjøretøy disponible etter § 5 i motorferdselsloven som det spørres om.

Hensikten med denne oppstillingen og kontrollene er å synliggjøre noen resultater av rapporteringen, og å øke kvaliteten på innrapporteringen.

Tabellkolonnene
Kolonnene gjenspeiler hvilke lovbestemmelser som gjenspeiler hvilke ferdselsformer. Eksempelvis vil dispensasjonssøknader om motorferdsel på barmark bare kunne tillates etter Motorferdselforskriftens §§ 5a og 6, og ikke etter lovens § 6 eller forskriftens § 5. Derfor er disse siste feltene blanket ut. Tilsvarende vil et avslag bare gjelde årets søknader og ikke kunne aggregeres opp til en status ved årets inngang og utgang.

Lenker til bestemmelsene:
§ 6 i loven: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1977-06-10-82/§6
§ 5 i forskriften: http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§5
§ 5a i forskriften: (http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§5a
§ 6 i forskriften: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1988-05-15-356/§6

Tabellradene til utfylling

1. Antall gyldige dispensasjoner per 31.12 i alt
Feltet gjenspeiler totalmengden av gyldige dispensasjoner for motorferdsel i utmark, ift motorferdselsloven. Feltet er et summeringsfelt av spørsmål 2 og 3, og skal ikke skrives i.

2. Antall søknader om dispensasjon fra motorferdselsforbudet behandlet siste år I ALT
Det skal telles dispensasjoner som det er gjort vedtak om i rapporteringsåret.

Dispensasjoner kan gis for motorferdsel for både sommer og vinter, samt lufttransport. Her skal det telles totalt antall dispensasjoner for sesonger og transportformer.

Dersom en søknad (et journalført brev/skjema/e-post) handler om å få kjøre…
- …flere ferdselsformer, f.eks. både snøscooter og barmarkskjøring, eller…
- …det søkes om kjøring til ulike formål, eller…

- …det sendes én felles søknad for flere personer, skal det regnes som flere separate søknader.

Dersom en dispensasjon inneholder tillatelse til å kjøre til flere formål eller for flere personer, skal det regnes som flere separate dispensasjoner.

2a-2d. Herav: Søknader om motorferdsel på/i…
Kommunen skal også oppgi hvordan totalantallet søknader fordeler seg på ferdselsformene nedenfor.

Summen av antallet søknader (og innvilgede tillatelser eller avslag) for de ulike ferdselsformene i spørsmål 2a-2d kan bli høyere enn antallet søknader oppgitt i spørsmål 2.

Ferdselsformene – og spørsmålene – er:

- 2a: Herav: Søknad om motorferdsel på snø
- 2b: Herav: Søknad om motorferdsel på barmark
- 2c: Herav: Søknad om motorferdsel på vann
- 2d: Herav: Søknad om motorferdsel i luft (landingstillatelser)

3. Antall dispensasjoner gitt tidligere år og som fortsatt var gyldige per 31.12 siste år
Det skal telles opp dispensasjoner som kommunen har *gitt tidligere år*, **og** som fortsatt er gyldige ved årets utgang. Dette gjelder også for dispensasjoner etter alle lovbestemmelsene.

Dispensasjoner gitt fra lang tid tilbake som ikke er tidsbegrenset eller som fortsatt gjelder, skal også regnes med.

3a. Antall gyldige dispensasjoner per 1.1. i rapporteringsåret rapportert året før
Feltene er forhåndsutfylte med data fra fjoråret, hentet fra spørsmål 1 dette året. Feltene brukes bl.a. til kontroll av årets rapporterte data (se spørsmål 3b).

3b. TIL KONTROLL: Antall dispensasjoner gitt tidligere år som ble ugyldige i løpet av rapporteringsåret
Dette er et beregnet felt som framkommer under utfyllingen. Logikken er beskrevet i boksen over.

4. Antall disponible/tillatt brukte kjøretøy for leiekjøring
Det skal telles hvor mange kjøretøy som er tillatt disponert for leiekjøring. Dette antallet kan være større enn antallet tillatelser til leiekjøring, og medfører at for hver leiekjører må det telles opp antall kjøretøy det er gitt tillatelse til at han bruker.

5 og 5a. Har kommunen fastsatt snøscooterløyper? Ja/nei og antall km.
For alle spørsmålene gjelder at det skal svares «Ja» eller «Nei» på spørsmålet.
Det er **obligatorisk** å fylle ut feltene i kolonne a og b.

- Svares det «Ja», forutsettes det at spørsmål 5a om antall km. snøscooterløyper fylles ut.

  Kommunenes fullmakt forutsetter dokumentasjon av løypetraseer etter at vedtak om å opprette slike traseer er fattet. I følge motorferdselforskriftens § 4a skal de fastsatte løypene tegnes inn på kart som skal vises i kartet til kommuneplanens arealdel (http://lovdata.no/forskrift/1988-05-15-356/§4a).

  Det forventes og forutsettes derfor at kommunene kan gi gode tall på spørsmålet.
  Hvis kommunen likevel ***ikke*** kan angi antall km. snøscooterløyper som er fastsatt, skal feltet likevel stå blank.

- Svares det «Nei», er det ikke mulig å fylle ut spørsmål 5a.

Kolonnene

a. i medhold av motorferdselsloven § 4a?
Loven sier:

> *«Departementet kan gi kommunestyret, eller annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer, myndighet til i forskrift å fastsette løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre»*

b. i medhold av nasjonal forskrift § 8?
Forskriftens § 8 sier:

> *«I avgrensede områder med viktige fiskevann som ligger mer enn 5 km fra brøytet veg, og som har liten befolkning og ligger utenom hyttegrender og sårbare naturvern-, frilufts- eller viltområder, kan Miljødirektoratet åpne mulighet i enkelte deler av landet for bruk av snøscooter. I slike områder kan fylkesmannen legge ut løyper for kjøring med snøscooter etter forslag fra kommunen. Fylkesmannen kan fastsette vilkår for bruken av løypene.»*

c. I medhold av motorferdselsloven § 5, 3. ledd (gjelder Nord-Troms og Finnmark)
Loven sier (i 3. ledd):

> *«I Finnmark og i Nord-Troms (kommunene Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord) kan fylkesmannen etter forslag fra kommunestyret gi forskrift om adgang til bruk av snøscooter på vinterføre langs særskilte løyper i utmark og på islagte vassdrag. Vedkommende kommune skal sørge for merking av og informasjon om løypene.»*

D. Kulturminner og kulturmiljøer

1. Antall tiltak kommunen har gitt økonomisk støtte til som omfatter fredete kulturmiljøer og kulturmiljøer regulert med bevaringsstatus

Formålet med spørsmålet er å kartlegge om kommunen bruker av egne midler til slike formål.

*Tiltak som har blitt støttet med såkalte "øremerkede" midler som er tildelt kommunen fra andre offentlige organ, stiftelser og privatpersoner m.m. skal **ikke** regnes med.*

Spørsmålet om støtte til tiltak er avgrenset til

- kulturminner og kulturmiljøer som er fredet (kulml §§ 15, 19, 20 og 25),
  - ✓ http://lovdata.no/lov/1978-06-09-50/§15
  - ✓ http://lovdata.no/lov/1978-06-09-50/§19
  - ✓ http://lovdata.no/lov/1978-06-09-50/§20
  - ✓ http://lovdata.no/lov/1978-06-09-50/§25

- Kulturminner og kulturmiljøer som er regulert til bevaring av kulturminner og kulturmiljø (jfr. pbl. § 12-5 nr.5),
  - ✓ http://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§12-5

- hensynssone med formålet bevaring av kulturmiljø (jfr. pbl. § 12-6)
  - ✓ http://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§12-6

Som tiltak regnes vedlikehold, skjøtsel o.l.

Alle tiltak som har fått **utbetalt** støtte fra kommunen i rapporteringsåret skal telles med, selv om vedtaket om støtte er besluttet tidligere.

- *Dersom det er gjort vedtak om støtte til ett bestemt tiltak i rapporteringsåret, men ingen utbetaling har funnet sted, skal det ikke fylles inn tall i feltet.*
- *Tilsvarende skal det regnes med tiltak som har fått støtte i rapporteringsåret, selv om vedtaket om støtte er fattet året i forvegen.*

2. Har kommunen knyttet til seg kulturminnefaglig kompetanse i kommunen

Spørsmålet skal besvares med «Ja» eller «Nei». Ved avvik i forhold til fjorårets besvarelse, vil kommunen få sjanse til å bekrefte eller korrigere.

Med egen kulturminnefaglig kompetanse forstås at kommunen *ved årets utløp* har en eller flere ansatte med kompetanse på feltet for å ivareta dette fagområdet, eventuelt har inngått samarbeid med andre kommuner.

Er det inngått samarbeid med andre aktører enn kommuner (f.eks. museer e.l.), teller dette som «Nei».

3. Antall vedtak siste år i medhold av forskrift til PBL § 31-4 om pålegg om utbedring av bevaringsverdige bygg.

I medhold av pbl. § 31-4 (http://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§31-4) har Byggesaksforskriften fått et kapittel 19, i kraft fra 1.1.2013 (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-1).

Kommunen kan gi pålegg om utbedring når bygning med høy bevaringsverdi forfaller dersom det ikke skjer utbedring.

Det skal oppgis antall vedtak som er fattet i rapporteringsåret i medhold av:

- Byggesaksforskriftens § 19-5 (pålegg om utbedring som skal få bygningen tilbake til et vedlikeholdsnivå som ivaretar bevaringsverdien) (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-5) eller…
- … § 19-6 (pålegg om iverksettelse av umiddelbare sikringstiltak der en bygning med høy bevaringsverdi utsettes for fare for forfall pga. brann, hærverk eller lignende) (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-6).
  I medhold av pbl. § 31-4 (http://lovdata.no/lov/2008-06-27-71/§31-4) har Byggesaksforskriften fått et kapittel 19, i kraft fra 1.1.2013 (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-1).

Kommunen kan gi pålegg om utbedring når bygning med høy bevaringsverdi forfaller.

Det skal oppgis antall vedtak som er fattet i rapporteringsåret i medhold av:

- Byggesaksforskriftens § 19-5 (pålegg om utbedring som skal få bygningen tilbake til et vedlikeholdsnivå som ivaretar bevaringsverdien) (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-5) eller
- § 19-6 (pålegg om iverksettelse av umiddelbare sikringstiltak der en bygning med høy bevaringsverdi utsettes for fare for forfall pga. brann, hærverk eller lignende) (http://lovdata.no/forskrift/2010-03-26-488/§19-6).

4. Er det blitt utarbeidet oversikt for verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i kommunen?
Spørsmålet er om kommunen har hatt en systematisk gjennomgang og verdsetting av lokale kulturmiljøer, slik at den har en oversikt over den totale massen av verneverdige objekter når det kommer en søknad om riving, utbedring eller lignende.

Med verneverdig menes her nasjonal, regional eller lokal verneverdi. Spørsmålet gjelder derfor også objekter som nevnt i spørsmål 1, og 3.

Spørsmålet skal besvares med Ja eller Nei. Ved avvik i forhold til fjorårets besvarelse, vil kommunen få sjanse til å bekrefte eller korrigere.

Dersom svaret på spørsmålet er «Ja», åpnes spørsmål 4a for utfylling.

> 4a. Antall bevaringsverdige kulturminner som er registrert i kommunen i alt
> Her skal oppgis alle bevaringsverdige kulturminner som ***kommunen*** har registrert totalt, inkludert de som finnes i sentrale databaser (Askeladden m.m.), dvs. summen av registreringer i Askeladden mv., og egne registreringer som ikke er lagt inn i nasjonale systemer.

E. Kommentarer og merknader til skjemaet

Skjemaet og veiledningen er utarbeidet av KOSTRAs arbeidsgruppe for areal- og samfunnsplanlegging, byggesaksbehandling, kulturminner, natur og nærmiljø. En veiledning blir aldri 100 prosent dekkende for alle som skal bruke den; den kan alltid bli bedre. Vi ber deg gi oss tilbakemelding på uklare spørsmålsstillinger eller dårlige forklaringer i veiledningen, og gjerne hvilke tiltak som kan gjøre den bedre.

Dersom flere medarbeidere har bidratt til skjemautfyllingen, kan navn og telefonnummer på disse oppgis i dette feltet.

F. Grunnlag for rapportering og utfylling av skjemaet

1. Er elektronisk sakssystem brukt som grunnlag for store deler av rapporteringen?
Vi har grunn til å anta at saksbehandlingsverktøy, arkivsystemer og plansystemer er tilgjengelig for den / de som skal rapportere på skjema. Hvorvidt de er brukt som **rapporteringsgrunnlag**, uavhengig av om rapporteringen bygger på (egendefinerte) filuttrekk eller ikke, skal oppgis med å svare «**Ja**» eller «**Nei**».

- Et «**Ja-svar**» åpner spørsmål 1a.
- Et «**Nei-svar**» sperrer for utfylling av spørsmål 1a.

1a. Hvis «**Ja**» i spørsmålet over: Er tallene framkommet som resultat av maskinelle opptellinger/summeringer?

- Hvis kommunen selv, eller den som leverer kommunens sakssystemer, har lagt til rette for *automatiske* opptellinger/summeringer på en slik måte at dette er brukt som rapporteringsunderlag, skal det svares «**Ja**» på spørsmålet.
- Hvis kommunens sakssystem er brukt som grunnlag for *manuelle* opptellinger/summeringer til KOSTRA-rapporteringen, skal det svares «**Nei**» på spørsmålet.

2. Antall timer det tok å rapportere i alt
Feltet er en automatisk summering av spørsmål 2a og 2b, og skal ikke fylles ut.

2a. Antall timer det tok å framskaffe informasjonen
Her skal oppgis bare den tid det har tatt å ekstrahere informasjon fra kommunens saks- og plansystemer.

Tid brukt på oppdatering av disse systemene forut for informasjonsuthentingen skal ikke regnes med.

2b. Antall timer det tok å fylle ut skjemaet
Her skal oppgis bare den tida det tok å fylle inn data i skjema, ***etter at*** informasjonen var skaffet til veie. Det skal ikke skilles på arbeidstid til punching eller mer automatiske utfyllingsrutiner.